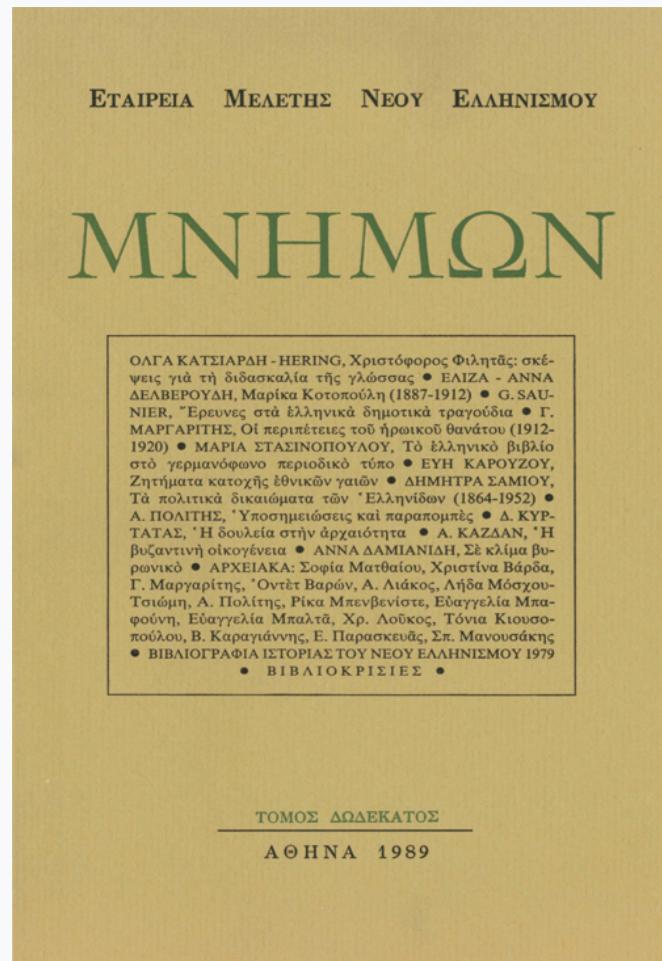

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

doi: [10.12681/mnimon.427](https://doi.org/10.12681/mnimon.427)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. (1989). ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. *Μνήμων*, 12, 225-226. <https://doi.org/10.12681/mnimon.427>

ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στά ύπόγεια τῆς Νομαρχίας Ἰωαννίνων διασώθηκε, μᾶλλον τυχαῖα, σημαντικό ἀρχειακό ὑλικὸ τῆς περιόδου 1920-1950. Πρόκειται γιὰ 40-50 φακέλους ποὺ ἀφοροῦν τὴν περιοχὴν τῆς Ἡπείρου καὶ στὴν πλειοψηφίᾳ τους ἀνήκουν στὸ ἀρχεῖο τῆς Γενικῆς Διοίκησης Ἡπείρου (ΓΔΗ).

“Αν καὶ δὲ γράφων ἄνοιξε καὶ ἔξερεύνησε μόνο ὅσους ἀπὸ τοὺς φακέλους τοῦ φάνηκαν πιὸ σημαντικοὶ καὶ σχετικοὶ μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἔρευνάς του (Κατοχῆ), περίπου τὸ 1/3 τοῦ συνόλου, ἀξίζει νὰ παρουσιαστοῦν οἱ κυριότερες θεματικὲς ἐνότητες τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ ὅπως ἐπισημάνθηκαν.

A. Τσάμηδες τῆς Θεσπρωτίας

Δύο ὁγκώδεις φάκελοι καὶ πολλὰ διάσπαρτα σὲ ἄλλους φακέλους ἔγγραφα, σχετικὰ μὲ τὴν μειονότητα τῶν Τσάμηδων. α) Φάκελος ‘Ανταλλαξίμων’ Ἡπείρου, 1925-1927, ποὺ περιέχει αἰτήσεις ἰθαγένειας, δηλώσεις, ὑπομνήματα σχετικὰ μὲ τὴν προσπάθεια τῶν μουσουλμάνων αὐτῶν νὰ μὴ θεωρηθοῦν ἀνταλλάξιμοι καὶ νὰ μὴν ἀποσταλοῦν στὴν Τουρκία.

β) Διάσπαρτα ἔγγραφα τῆς ΓΔΗ, σχετικὰ μὲ τὴν διαχείριση τῶν ὑποθέσεων τῆς μειονότητας (ἐγκατάσταση χριστιανῶν κλπ.). γ) Φάκελος ‘Ἐπιτροπῆς Ἐρεύνης τοῦ ΟΗΕ, 1947-1948, σχετικὰ μὲ τὴν τύχη τῶν Τσάμηδων στὸ τέλος τῆς Κατοχῆς. Περιέχει μαρτυρίες, ἔνορκες καταθέσεις, στατιστικὲς κλπ., σχετικὲς μὲ τὴν ἔξαφάνιση τῆς μειονότητας. Κυρίως ἀποδείξεις τῆς συνεργασίας τῶν μπέδων μὲ τοὺς κατακτητές καὶ ἀπολογητικὸ ὑλικὸ γιὰ τὶς σφαγὲς τῶν μειονοτικῶν αὐτῶν στὰ 1944. δ) Διάσπαρτα ἔγγραφα στοὺς φακέλους τῆς ΓΔΗ τῆς κατοχικῆς περιόδου σχετικὰ μὲ τὴν πολιτικὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν ἀπέναντι στοὺς μουσουλμάνους. Τὰ τελευταῖα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ὑλικὸ ποὺ ὑπάρχει σχετικὰ μὲ τοὺς Τσάμηδες στὰ ‘Ιταλικὰ Στρατιωτικά’ Ἀρχεῖα, φωτίζουν ίκανοποιητικὰ τὴν τραγωδία τῶν 20.000 αὐτῶν ἀνθρώπων¹.

B. Πρακτικὰ συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ΓΔΗ

Περίπου 10 χειρόγραφα τετράδια. Ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ 1920 ὡς τὸ 1946 μὲ μεγάλα κενά. Διοικητικὰ κυρίως θέματα.

Γ. Ἐκθέσεις σχετικὲς μὲ τὴ στάση τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς

Μεγάλος σχετικὰ πλοῦτος στοὺς φακέλους τοῦ 1945-1950. Ἰδιαίτερα κατατοπιστικὰ γιὰ δασκάλους καὶ χωροφύλακες/ἀγροφύλακες.

1. Σὲ 113 ἀνεβάζει τοὺς ἐπιβιώσαντες στὴν Ἡπείρο Τσάμηδες ἔγγραφο τοῦ 1945. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ 89 γυναῖκες καὶ οἱ ὑπόλοιποι παιδιά.

**Δ. Φάκελοι άλληλογραφίας μὲ κοινότητες νομοῦ Ἰωαννίνων
Διοικητικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἔγγραφα.**

Ε. Φάκελοι περιόδου Ἐμφυλίου (1946-1949)

Πλούσιο ἄν καὶ ἀποσπασματικὸ ύλικὸ μὲ ἄξονες τὴν προπαγάνδα, ἐκθέσεις πολιτικοῦ προσανατολισμοῦ χωριῶν ἥ καὶ ἀτόμων, κίνηση πληροφοριοδοτῶν (ἰδιαίτεροι φάκελοι γιὰ πληροφορίες ἀπὸ ἀνταρτοκρατούμενες περιοχὲς καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλβανία), ἐκθέσεις γιὰ ζήτηματα «τάξεως καὶ ἀσφαλείας» κλπ. Πρόκειται γιὰ 15 τουλάχιστον διγκώδεις φακέλους ποὺ ἄν καὶ περιέχουν πολλὰ ἀσήμαντα ἥ μεμονωμένα ἔγγραφα (ἀνακάτωμα ποὺ δφείλεται σὲ προγενέστερες λεηλασίες) προσφέρουν ἀξιόλογες ἐνότητες πληροφοριῶν. Ἀνάμεσα τους, διάσπαρτες αἵτησεις ἀναίρεσης διοικητικῶν μέτρων καὶ «ἀποχαρακτηρισμῶν» ἀπὸ ἀτομα (δημοσίους ὑπαλλήλους κυρίως) ἀλλὰ καὶ κοινότητες ὀλόκληρες.

ΣΤ. Δραστηριότητα βορειο-ήπειρωτικῶν ὁργανώσεων

Κυρίως ἀναφορές πρακτόρων ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, ψηφίσματα στὸν ΟΗΕ, ὑπομνήματα κλπ.

Ζ. Διάφορα

Φύλλα ποιότητας δημοσίων ὑπαλλήλων, συλλογὲς αἵτησεων γιὰ μετανάστευση (ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ 1947), διάσπαρτη ἀλληλογραφία τῆς ΓΔΗ (καὶ μὲ ἀρχὲς Κατοχῆς 1941-1944), ἔγγραφα ὁργανισμῶν τῆς Κατοχῆς (κυρίως Ἀγροτικῆς Τράπεζας). Ἐπίσης ψηφίσματα, διοικητικὲς δόδηγίες καὶ λίγα ὑγειονομικὰ ἔγγραφα (σχετικὰ μὲ τὴν ἐλονοσία κυρίως).

Τὸ σημείωμα αὐτὸ δὲν γράφτηκε μόνο γιὰ νὰ παρουσιάσει ἕνα ἀρχειακὸ ύλικὸ ποὺ εἶναι χρήσιμο γιὰ τὴν ἐρμηνεία φαινομένων τῆς περιόδου 1920-1950, ἀλλὰ κυρίως γιὰ νὰ τονίσει τὴν ἀνάγκη τῆς διατήρησής του, ἥ ὅποια δὲν φαίνεται ἔξασφαλισμένη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΤ-1 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

’Απὸ τὸ Τμῆμα ’Επιμορφωτικῶν ’Εκπομπῶν τῆς ΕΤ-1 συγκροτήθηκε ἔνα ’Αρχεῖο μὲ βάση τὸ ύλικό ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν παραγωγὴ τῆς ιστορικῆς σειρᾶς Χρονικὸ τῆς ’Εθνικῆς ’Αντίστασης!. Καθὼς ἡ ἔρευνα ποὺ ἔγινε γιὰ τὴν σειρὰ αὐτὴ στάθηκε καὶ μακρόχρονη καὶ πολύπλευρη, ἔφτασε στὴ συγκέντρωση σημαντικοῦ ύλικοῦ. Ἡ ἔρευνα εἶχε δύο κατευθύνσεις: ἀπὸ τὴ μιὰ τὴ συγκέντρωση καὶ ἀναπαραγωγὴ ντοκουμέντων, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ συγκρότηση ἐνὸς σώματος προφορικῶν μαρτυριῶν γιὰ τὴν ἐποχή.

Συγκεκριμένα, τὸ ’Αρχεῖο περιέχει τίς ἀκόλουθες κατηγορίες ύλικοῦ²:

α) ’Ηχογραφημένες συνεντεύξεις, β) Κινηματογραφημένες συνεντεύξεις, γ) Φωτογραφικὸ ἀρχεῖο, δ) Φωτογραφημένα ντοκουμέντα, ε) Φωτογραφημένα ἔντυπα.

Οἱ ἡχογραφημένες συνεντεύξεις: οἱ συνεντεύξεις αὐτὲς (ἥ προσυνεντεύξεις, μιὰ καὶ

1. Τὰ πέντε πρώτα ἐπεισόδια τῆς σειρᾶς προβλήθηκαν ἀπὸ τὸν Νοέμβριο ὡς τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1987· ἀπὸ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1989 θ’ ἀρχίσει ἡ προβολὴ ὀλόκληρης τῆς σειρᾶς (σενάριο: Πέτρος ’Ανταῖος, ’Α. Βογιάζος, σκηνοθεσία: ’Α. Βογιάζος, παραγωγή: Βάσω Κανελλοπούλου).

2. Εύχαριστά τὸν ’Αγγελο Κοβότσο γιὰ τὰ λεπτομερῆ στοιχεῖα, ποὺ έθεσε στὴ διάθεσή μου.